

**Ocena pracy doktorskiej magister Katarzyna Pilzak
pt „ Jakość życia chorych na sarkoidozę
a cechy kliniczne choroby i wydolność fizyczna”.**

Jakość życia jest uzależniona od wielu czynników związanych z codziennym funkcjonowaniem człowieka . Jednym z najistotniejszych, a często niedocenianym jest stan naszego zdrowia fizycznego, psychicznego oraz ściśle z tym związane funkcjonowanie w społeczeństwie. Każde zachorowanie narusza codzienną aktywność chorego w różnych aspektach. Choroby przewlekłe zaś często prowadzą dodatkowo do pogorszenia samopoczucia psychicznego. Przewlekłym chorobom układu oddechowego, a taką jest sarkoidoza, poza ograniczeniem sprawności fizycznej najczęściej towarzyszy lęk przed wystąpieniem duszności. Pomimo przeprowadzonych wielu badań nie stwierdzono jednoznacznie związku pomiędzy zmęczeniem, dusznością, wydolnością i aktywnością fizyczną a jakością życia chorych na sarkoidozę.

Podjęte przez Doktorantkę badania są bardzo ważne z poznawczego punktu widzenia. Szczególnie ważne wydaje się być zbadanie współzależności pomiędzy jakością życia, wydolnością fizyczną a subiektywną oceną duszności i zmęczenia u osób chorych na sarkoidozę w początkowej fazie jej rozwoju.

Praca doktorska stanowi typowe dla prac doktorskich opracowanie liczy 152 strony w tym zawiera wykaz skrótów i oznaczeń, się spis treści, wstęp, cel badań, opis materiału i metody, wyniki, dyskusję oraz wnioski. Pracę kończą streszczenia w języku polski i angielskim, spis piśmiennictwa, spis tabel, rycin oraz załączniki.

We wstępie pracy obejmującym 21 stron Doktoranta przedstawia aktualny stan wiedzy na temat patogenezy i patofizjologii sarkoidozy. Omawia kryteria klasyfikacji klinicznej, oceny ciężkości choroby. Podkreśla wagę problemu występowania duszności, łatwego męczenia się . W bardzo kompetentny sposób przedstawia wpływ choroby na jakość codziennego życia zarówno w aspekcie wydolności fizycznej jak i samopoczucia psychicznego. Opisuje metody obiektywnej oceny wydolności fizycznej i tolerancji wysiłku fizycznego. Treść tej części pracy pozwala wprowadzić czytelnika w poruszane w dalszej części dysertacji zagadnienia.

Cele pracy wynikające z przedstawionego we wstępie wywodu naukowego są sformułowane poprawnie.

W rozdziałach materiał i metody badawcze Doktorantka przedstawiła dane dotyczące grupy badanej. Badaniem objęto 41 osób, w tym 25 chorych na sarkoidozę w wieku $51,3 \pm 11,6$ lat oraz 16 zdrowych osób w wieku $49,8 \pm 13,3$ lat stanowiących grupę kontrolną.

U wszystkich badanych Doktorantka przeprowadziła badanie spirometryczne, sześciominutowy test chodu 6MWT, test spiroergometryczny, ocenę aktywności fizycznej w oparciu o pomiar akcelerometryczny, a także oceniała za pomocą walidowanych kwestionariuszy jakość życia (SF-36), zmęczenie (FAS) i duszność (skale Borga, mMRC)

Wyniki badania są opisane na 30 stronach. Zawierają 23 ryciny i 23 tabele przedstawiających uzyskane dane i ich analizę statystyczną. Wyniki zostały przedstawione wzorowo. Zawierają one bogaty materiał naukowy, dobrze przeanalizowany z punktu widzenia statystyki, jak i wyróżnienia najważniejszych rezultatów.

Chorzy na sarkoidozę w porównaniu do grupy kontrolnej charakteryzowali się statystycznie znamienne niższymi wartościami natężonej pojemności życiowej płuc (FVC%pred) oraz natężonej objętości wydechowej pierwszo-sekundowej (FEV1%pred i FEV1/VC%), wydolności aerobowej, maksymalnej częstości oddechowej, maksymalnym ekwiwalencie obciążenia na progu aerobowym MET AT i w wysiłku maksymalnym MET max, gorszym wynikiem testu chodu 6MWT oraz mniejszą aktywnością fizyczną (ocenianej na podstawie średniej liczby wykonanych kroków).

Chorujący na sarkoidozę gorzej oceniali jakości życia, szczególnie w zakresie zdrowia psychicznego, deklarowali istotnie wyższe uczucie zmęczenia, oraz odczucia duszności w skali Borga. U chorych na sarkoidozę stwierdzano na podstawie oceny wydolności aerobowej bardzo małą wydolność fizyczną.

Doktorantka nie obserwowała wśród badanych różnic w odczuwaniu duszności wg skali mMRC, maksymalnej wentylacji minutowej płuc, maksymalnej objętości oddechowej.

Przeprowadzona równocześnie analiza korelacji wykazała szereg istotnych statystycznie zależności pomiędzy oznaczanymi parametrami a wykładnikami jakości życia (SF-36 vs odczucie duszności wg Borga, skala duszności Borga vs wszystkie domeny jakości życia, SF-36suma vs FASsuma, SF-36ZF vs FASsuma., dystans w 6MWT vs SF-36-ZP i SF-36-ZF, 6MWT vs FVC, FEV1). Doktorantka w badaniu nie wykazała istotnych korelacji pomiędzy jakością życia SF-36 a wynikami badań czynnościowych płuc, jakością życia a wskaźniki ergospirometrycznymi.

Sposób przedstawienia dyskusji zasługuje również na wysoką ocenę. Bardzo cenną obserwacją jest potwierdzenie faktu obniżenia jakości życia chorych na sarkoidozę szczególnie

w odniesieniu do jego komponenty zdrowia psychicznego, Zwraca uwagę niska aktywność fizyczna w obu badanych grupach. Może w przypadku prawidłowej aktywności fizycznej grupy kontrolnej obserwowane różnice byłyby jeszcze bardziej wyrażone. Należy także zaznaczyć, że badani byli chorzy we wstępnej fazie rozwoju zmian śródmiąższowych. Można wyrazić nadzieję, że może w przyszłości, któryś z oznaczanych parametrów posłuży jako cel terapeutyczny w sarkoidozie lub będzie pomocny w monitorowaniu leczenia .

Prace kończą podsumowujące ją wnioski. Są one w większości jasne, dobrze sformułowane i czytelne, logicznie wyprowadzone z przeprowadzonego badania naukowego.

Praca zawiera także streszczenie w dwóch wersjach językowych (polskiej i angielskiej) oddające sens badania. Piśmiennictwo jest nad wyraz obficie dobrane, ale przedstawione we właściwy i czytelny sposób..

Doktorantka realizując badanie wykazała się dużą pracowitością i skrupulatnością w jego przeprowadzeniu . Zwraca uwagę bardzo starannie przygotowana strona edytorska pracy,

Z krytycznych uwag dotyczących pracy pragnę zwrócić uwagę na brak przedstawienia rozpiętości wiekowej w analizie demograficznej badanych oraz znaczne zróżnicowanie grup pod względem płci. Z obowiązku recenzenta chciałem zwrócić uwagę na kilka powtórzeń wstępu w tekście dyskusji. Uważam , że praca nie straciłaby na wartości gdyby była nieco krótsza.

Podsumowując, praca magister Katarzyny Pilzak spełnia wszelkie wymagania stawiane rozprawom doktorskim i zasługuje na pozytywną ocenę. Kandydatka ujawniła w niej zarówno zdolność samodzielnego prowadzenia badań naukowych, analitycznego myślenia jak również swobodnego operowania danymi literaturowymi. Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art.13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.Nr 65.poz.595, z późn.zm.).

Z pełnym przekonaniem wnioskuję do Senatu Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach o dopuszczenie magister Katarzyny Pilzak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Na zakończenie wnioskuję o przyznanie wyróżnienia za przedstawioną mi do recenzji pracę.